

82

2-16

910

u. y.
u. p-

ԱՄԷՆ ՊՐԱԿ ԱՄԻՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԷ

Ն ԱԹ Բ Ի Ն Ք Ե Բ Թ Ը Ն

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՀՈԶԱԿԱԽՈՐ ԳԱՂՏՆԻ
ՈՍՏԻԿԱՆԻՆ ՆՈՐԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ՔԱՐԳՄ. Ժ. Շ.

ԹԻԻ 6

ԽՈՅՐՀՂԱԽՈՐ ԳՆԴԱԿՆԵՐԸ

Չարագործը, սարսափէն ջլատուելով, նստած էր գլխի պտույտ
պատճառող անգունդին եղերքը, երբ նաթ փինքէրթըն, զոր մեղած
կը կարծէր, յանկարծ երեւցաւ իր սուջու :

ԽՈՐՀՐԴԱԽՈՐ ԳՆԴԱԿՆԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԽՈՐ ՄԱՀԵՐ

18.. տարուան Հոկտեմբերի առտու մը, հարուստ գործարանատէր ձէքըպ Մարշալ, որ կը բնակէր Ինկլվուտի ճարտարագործ փոքր քաղաքին մէջ, Նիւ Եօրքի հիւսիսակողմը, սովորականէն աւելի կանուխ ելաւ:

— Ի՞նչ կայ, ձէքըպ, հարցուց կինը, անոր վառած կանթեղէն արթննալով և հագուելը տեսնելուն վրայ զարմանալով: Ժամը կը չկայ: Այսչափ կանուխ ելլելու սովորութիւն չունիս:

— Կը փափաքիմ պտոյտ մը ընել, պատասխանեց ծերունի պարոնը:

— Ադ ի՞նչ զարմանալի գաղափար է: Գիշեր է և օդը նպաստաւոր չէ: Աւելի աղէկ կ'ընես եթէ անկողինիդ մէջ, տաք տեղը պառկիս:

— Բայց ո՛չ, սիրելիս, հաւատա որ առողջութեան համար աղէկ է: Չնայի՞ս Էնտըրբին՝ իմ դորձակատարիս: Ո՛րքան հուժկու և առողջ է: Իր առոյգ վիճակը ասոր կը պարտի: Այս առտու ինծի հետ պիտի գայ: Որոշեցի ասկէ ետք ամէն առտու կանուխ պտոյտ մը ընել:

Մեծայարգ տիկին Մարշալ խորին հառաչանք մը արձակեց:

— Միաքիզ գրածդ պիտի ընես, ըսաւ: Վերջերս երկանիւ մը գնեցիր, որպէս թէ քու տարիքդ ունեցող մարդ մը երկանիւ նստելու պէտք ունենար: Եւ հիմակ այս խիստ օղին դուրս պիտի ելլես: Դուն խելքդ թուցուցեր ես, խեղճ ծերուկս:

— Բայց ո՛չ, բայց ո՛չ, ըսաւ ծերունին, որ իր ար-

դուզարդը աւարտած էր և վերադառնալից կը հագնէր: Մի քարկանար, իմմի, չարժեք: Փամէ մը պիտի դառնամ:

Իր բնական տունը պզտիկ քաղաքին կեդրոնը հաստատուած վայելուչ շէնք մըն էր: 30 տարեկանի մօտ, սեւ մօրուքով և սլացիկ հասակով պարօն մը դրան առջեւ իրեն կը սպասէր:

— Եկա՞ք, Մր. Էնտրը, ըսաւ գործարանատէրը, երիտասարդին յարգալից բարեւին պատասխանելով: Կը տեսնէ՞ք թէ կրցայ կանուխ ելլել, ձեզի ընկերանալու համար: Կինս հազարումէկ դիտողութիւններ և յանձնարարութիւններ ըրաւ: Բայց ճամբայ ելլենք:

Երկուքն ալ մեկնեցան թեթեւ քայլերով:

— Ուրիշ կողմէ մը երթալու էինք, ըսաւ Մարշալ տեսնելով որ գործակատարը իր գործարանին կողմը կ'ուղղուէր: Ամէն օր այս ճամբէն կ'անցնինք: Բայց վերջապէս հոգ չէ: Այդ կողմէն ալ դաշտ պիտի ելլենք:

Ոստելով մէկտեղ գործարանին առջեւէն անցան և քիչ մը ետքը քաղաքին վերջին տուներուն առջեւ հասան: Լոյսը կը սկսէր ծագիլ և արեւին անդրանիկ ճառագայթները ամպերուն խտութիւնը ճեղքեցին:

Գործակատարը յանկարծ կեցաւ:

— Թերեւս աղէկ պիտի ընենք ետ դառնալով, ըսաւ: Ձեր առտուան առաջին պտոյտին համար ճամբան բաւական երկար է: Ասիկա շատ առողջարար մարզանք մըն է, բայց պէտք է քիչ քիչ վարժուիլ անոր:

Ծերունի պարօնը, որ թերեւս իր անկողնին տաքութիւնը կը փնտռէր քիչ մը, դիտողութիւն չըրաւ: Կամաց կամաց դարձան դէպ ի քաղաք, որ տակաւին կը քնանար և քիչ մը ետքը նորէն ա ցան Մարշալի մեծ գործարանին առջեւէն, որուն երեք բարձր ծխնելոյղները կ'իշխէին չրջակայ շէնքերուն վրայ:

— Փամը հինգը քառորդ կ'անցնի, ըսաւ ծերունին ժամացոյցը նայելով: Այսօր կիրակի է: Գործի չեն երթար: Շատ ժամանակ ունինք:

Էնտրը գլխովը հաստատական նշան մը ըրաւ և թաշկինակը հանեց ու հազուադէպ փոշիները թոթուեց խնամքով: Նոյն պահուն լսուեցաւ խորագանի կամ մորակէ

հարուածի մը պէս չոր և տարօրինակ աղմուկ մը, որ կարծես թէ հեռուէն կուգար:

ձէքալ Մարշալ թեթեւ ճիշ մը արձակեց և իսկոյն իր ձախ թեւը բռնեց:

— Ի՞նչ է աս, պոռաց բոլորովին յուզուելով:

Էնտրը սարսափահար ընկրկեցաւ, տեսնելով որ արիւն կը հոսի զգեստին թեւին վրայ:

— Ի՞նչ եղաք, Մր. Մարշալ, ըսաւ:

Ձեռքերը երկնցուց, որոնց մէկուն մէջ կը գտնուէր տակաւին գրպանի թաշկինակը:

— Ձարնուեցայ, ըսաւ Մարշալ: Գնդակ մըն է...

Չկրցաւ աւելի խօսք մը ըսել: Նոյն աղմուկը լսուեցաւ: Ծերունին թեւերը բացաւ, դէպ առաջ ծռեցաւ յետին անձկութեան հոնջիւնով մը և ծանրօրէն ինկաւ դետին, ուր քանի մը ջրածգումներէ ետք անշարժ մնաց:

Գործակատար Էնտրը նախ կարծես թէ քար կտրեցաւ: Յետոյ սկսաւ ողբալի ձայնով մը օգնութիւն կանչել: Քանի մը գործաւորներ վազեցին, ինչպէս նաև ոստիկան մը, որ իր պտոյտին կ'սկսէր:

Գործարանատէրին անկենդան մարմինը շրջապատեցին:

— Հիմա կրակ ըրին Մր. Մարշալի վրայ, թշտովեց Էնտրը տգոյն և դողդոջուն: Տէ՛ր Աստուած: Աճապարեցէք: Բժիշկ մը և ոստիկանութեան քննիչ Րօպինը կանչեցէք: Սպանութիւն մըն է ասիկա: Պէտք է յանցաւորը գտնել:

Մարդիկը ցրուեցան այս հրամանները գործադրելու համար: Քիչ մը ետքը, ոստիկանը եկաւ բժիշկի մը հետ, որ դժբախտաբար Մր. Մարշալի մահը հաստատելէ զատ ուրիշ բան մը չկրցաւ ընել:

— Հրազենի հարուած մը ոտացեր է կուրծքէն, ըսաւ տոբթօրը: Գնդակը սիրտէն անցած ըլլալու է:

— Երկու անգամ կրակ ըրին և անշուշտ շատ հեռուէն, ըսաւ Էնտրը, վասն զի հարուածները տարտամօրէն լսեցի: Առաջին գնդակը Մր. Մարշալի թեւէն անցաւ:

Այս միջոցին եկաւ ոստիկանութեան պետը, քննիչ Րօպին: Սիրալիք կերպով սեղմեց իր երկու բարեկամները:

բուն՝ բժշկին և գործակատարին ձեռքերը: Այս ահռելի ոճիրէն խռոված, անմիջապէս հրամայեց մերձակայ բոլոր տունները խուզարկել, մինչ դատական պաշտօնատարը, որ ինք ալ ոճիրն վայրը եկած էր, իր վկայութիւնը կուտար — Հրազէնի մը միջոցաւ գործուած սպանութիւն:

Յետոյ տարաբախտ Մարշալի մարմինը փոխադրուեցաւ իր տունը:

Նոյն օրը քննիչը տենդային գործունէութիւն մը ցոյց տուաւ: Վէրքը զննած էր և զնդակը անտարակոյս կը պատկանէր լաւագոյն Վինչեսթըրի մը, որ երկար հասողութեամբ հրացան մըն է: Յայտնի է թէ ծերունին սոսանողը առաջնակարգ նշանաձիգ մըն էր: Բայց կարելի չեղաւ հաստատել թէ զէնքը ո՛ւրկէ արձակուած էր: Գնդակը սրաէն քիչ մը վեր մտած և յետոյ դէպի վար սահած էր, ինչ որ կարծել կուտար թէ հարուածը բարձրէն մեկնած էր: Բայց ոճիրին վայրին մօտ գտնուած տունները շատ ցած էին, եկեղեցիին զանգակատունը շատ հեռու էր և քննիչը վայրկեան մը իսկ չխորհեցաւ գործարանին երեք հսկայ ծխնելոյզներուն վրայ:

Յաջորդ առտու գործարան գնաց և ուզեց խօսիլ գործակատար Մր. Ճէյմս Էնտըրի հետ:

Այս վերջինը տմբուկած և շատ ջղայնացած էր: Իր բաթրօնին եղբրական մահը խորին ցաւ պատճառած էր իրեն:

— Տակաւին չգտա՞ք յանցաւորին հետքը, հարցուց: Նշան մը կա՞յ մէջտեղ:

Բօպին գլուխը ցնցեց:

— Աւա՛ղ, ո՛չ, բաւ վհատած երեւոյթով մը: Տիկին Մարշալ յիմարութեան մօտեցող յուսահատութեան մը մէջ թաղուած է: Իմ ամէնէն սիրականիս վրայ երդուեցնուց զիս որ իր ամուսինին սպանիչը երեւան հանեմ: Արդէն խոստացաւ երկու հազար տոլար տալ յանցաւորը ձերբակալել տուողին: Կ'ուզէի չահիլ այդ գումարը, բայց գործը ա՛յնչպիսի մութ և խառնակ է որ չեմ յաջողիր մէջէն ելլել:

— Կը հաւատամ, ըպաւ Էնտըր: Մր. Մարշալ թշնամի չունէր: Իր բոլոր գործաւորները կը սիրէին և կը յարգէին զինքը: Բաթրօնին մահուանը վրայ շատ կը ցաւին: Անկարելի է որ սպանիչը անոնցմէ մէկը ըլլայ: Չեմ ճանչնար ու-

րիչ մէկը՝ որ այս բարի ծերունիին հետ թշնամանալու պատճառներ ունեցած ըլլայ, մանաւանդ զինքը մեռցնելու աստիճան թշնամացած:

Ոստիկանութեան պետը հառաչանք մը արձակեց:

— Տիկին Մարշալ միեւնոյն բանը ըսաւ ինձի, չարունակեց: Անիկա իր ամուսինին ո՛չ միայն ներկայ, այլ նաեւ անցեալ կեանքը գիտէր իր կեանքին պէս: Ուրեմն խնդիրը վրէժխնդրութեան մը վրայ չի կրնար ըլլալ: Գողութեան չարժառութիւն սպանութիւն մըն ալ եղած չի կրնար ըլլալ: Ասկէ զատ, ո՛չ որ օգուտ մը պիտի չտեսնէր Մր. Մարշալի մահէն: Անլուծելի երեւցող հանելուկի մը առջեւ կը զբոսնուինք:

— Կը մտղթեմ սակայն որ շուտով լուծէք զայն, Մր. Բօպին, բաւ գործակատարը յուզուած չեշտով մը: Իմ մասիս ես մարդկօրէն կարելի եղած ամէն բան պիտի ընեմ այդ բանին համար: Հոգ պիտի տանիմ մօտէն հսկելու գործարանին երկու հարկը աշխատաւորներուն վրայ, տեսնելու համար թէ անոնց մէջ կասկածելի մէկը կը գտնուի՞, հակառակ այն լաւ կարծիքին զոր կազմած եմ անոնց վրայ:

— Այո՛, կ'աղայեմ, ըրէք ատիկա, Մր. Էնտըր: Անկեղծօրէն կ'ըսեմ ձեզի թէ նոյն իսկ ուրախ պիտի ըլլամ եթէ Տիկին Մարշալի խոստացած երկու հազար տոլարը դուք չահիք:

Ասոր վրայ ոստիկանութեան պետը հեռացաւ մտահոգ: Բնաւ չդադրեցաւ այս գործով զբաղելէ: Խուզարկութիւն խուզարկութեան վրայ կատարել տուաւ, բայց ամբողջ չաբաթը անցաւ ու ո՛չ ինք և ոչ ալ ոստիկանութեան միւս պաշտօնեաները չյաջողեցան նոյն իսկ դոյզն արդիւնք մը ձեռք բերել:

Կիրակին եկաւ նորէն ու դարձեալ քննիչ Բօպինը արշալոյսէն առաջ արթնցուցին և լուր տուին թէ երկրորդ սպանութիւն մը գործուած էր ճիշդ այն պայմաններուն մէջ, ուր մեռած էր տնտեսաբախտ Մր. Մարշալ:

Այս անգամ ալ դոհը խիստ վայելուչ հագուած ծերունի մըն էր, որ, — ինչպէս ետքը հասկցուեցաւ —, ժամը 5.30ի կառախուսմբով եկած էր Մարշալի գործարանին մօտ զբոսնուած կայարանը և անմիջապէս ուղղուած էր դէպի քաղաք:

Կայսրանին պաշտօնեաներէն մէկը, զարմանալով որ այդքան շնորհով մարդ մը շատ կանուխէն եկած էր այդ պղծիկ քաղաքը ու ո՛չ ոք կը գտնուէր զինքը ընդունելու համար, ակնարկով հետեւած էր անոր և հեռուէն չոր հարուած մը լսելով տեսած էր որ ծերունին միեւնոյն պահուն գետին ինկած էր ծանրօրէն:

Անմիջապէս նախորդ շաբթուան ոճիրը յիշած և օգնութիւն կանչած էր: Անոր կոչերուն վրայ վազող ոստիկանները գիակի մը առջեւ գտնուեցան: Գնդակը այս անգամ անցած էր զո՞րն գլուխին մէջէն:

Քննիչ Րօպին, քանի մը վայրկեան ետք հասնելով, զայրոյթի նուազ մը ունեցաւ բառին բուն նշանակութեամբ: Այս խորհրդաւոր ոճիրները վերջ պիտի չգտնէի՞ն ուրեմն: Ո՛ւրկէ կուգային այդ անտեսանելի գնդակները, որ երբեք չէին շեղեր իրենց նպատակէն:

Կերեւար թէ այս նոր ոճիրն ալ անպատիժ պիտի մնար: Սպանեալին վրայէն գտնուած թուղթերէն հասկցուեցաւ թէ անունը Ուիլքեմ Սթիուարդ էր և կը բնակէր Պօթըն:

Քննիչ Րօպինին առաջին գործը եղաւ երթալ գտնել Մարչալի գործարանին գործակատարը և այս նոր ոճիրը հաղորդել անոր:

— Օտարակա՞ն մըն է, հարցուց Էնտըր: Ի՞նչպէս եղեր է որ այս քաղաքը կը գտնուէր և ա՛յսչափ կանուխ:

— Պօթընցի Ուիլքեմ Սթիուարդ անուն մէկն է, պատասխանեց ոստիկանապետը: Չեմ կրնար ըսել...

Էնտըրի մէկ աղաղակը ընդմիջեց զայն:

— Պօթընցի Ուիլքեմ Սթիուարդ, թոթովեց:

— Այո՛, իր վրայ թուղթեր կային, որոնցով կրցանք իր ինքնութիւնը հասկնալ: Բայց ի՞նչ եղաք, Մր. Էնտըր: Արդեօք կը ճանչնա՞ք այդ մարդը:

— Կը ճանչնա՞մ մի, ըսաւ գործակատարը մոլորուն աչքերով: Հօրեղբայրս է, միակ ազգականս, որուն յարած էի ամենաջերմ սիրոյ կապերով: Օ՛հ, խեղճ մարդը...: Ինչո՞ւ եկեր է այս աղետալի օրուան մէջ: Այդ թշուառական ոճրագործը ի՞նչ կրնար ունենալ ազնիւ ծերունիին դէմ որ այս քաղաքին մէջ բոլորովին անծանօթ էր: Օ՛հ, անշուշտ այդ մարդը զուտ յիմարութեան համար կ'սպաննէ: Ոճիրի ջլախտաւոր մըն է: Ըրածը թողածը չի գիտեր:

Եւ գործակատարը, վիշտէն ընկճուած, գլուխը ձեռքերուն մէջ խօթեց, մինչ Րօպին, կարեկցելով, անոր կը նայէր գորովալից:

Պաշտօնատարը կ'ըսէր ինքնիրեն թէ այս նոր դէպքը պատահելով, գործը հետզհետէ կը կնճռոտէր: Արդարեւ այդ Ուիլքեմ Սթիուարդը, որ առաջին անգամ ըլլալով ինկըվուտ կուգար և հետեւապէս պղծիկ քաղաքին բնակիչներուն անծանօթ էր, ինչո՞ւ պիտի սպաննուէր: Կ'երևար թէ այս հարցումը անպատասխանի պիտի մնար: Ոստիկանութեան նոր հետազօտութիւնները ապարդիւն կ'ըլլային:

ՅԱՐՄԱՐ ԱՏԵՆԻՆ ԵԿՈՂ ՄԱՐԴ ՄԸ

Հինգշաբթի առտու, ոստիկանապետին ծանուցուեցաւ թէ ուղղակի Նիւ Եօրքէն եկող մարդ մը իրեն ներկայանալ կ'ուզէր: Րօպին, որ այդ քաղաքէն գալիք մէկու մը կը սպասէր անհամբերութեամբ, հրամայեց որ անմիջապէս ներս բերեն: Նիւ Եօրքի ոստիկանութեան կեդրոնական գրասենեակը ծանուցած էր իրեն թէ գաղտնի ոստիկան մը կը շրջէր, իր աշխատութիւններուն մէջ օգնելու համար իրեն:

Ներս մտնողը միջին տարիքով, կորովի դէմքով, վառվռուն և խորաթափանց աչքերով մարդ մըն էր: Ինքզինքը ներկայացնելով ըսաւ.

— Նաթ Փինքէրթըն, Նիւ Եօրքցի:

— Ա՛հ, ըսաւ ոստիկանապետը շատ գոհ մնալով: Ուրախ եմ որ վարչութիւնը ինծի ղրկեց ո՛չ թէ իր, այլ Նիւ Եօրքի մասնաւոր ոստիկաններուն ամէնէն հօշակաւորը և հիմա կը յուսամ թէ պիտի գտնենք հեղինակը այն խորհրդաւոր ոճիրներուն, որոնք այնչափ շարժարեցին զիս:

Փինքէրթըն նստաւ այն աթոռին վրայ, զոր քննիչ Րօպին ներկայացուց իրեն:

— Մեր ձեռքէն եկածը պիտի ընենք յաջողելու համար,

պատասխանեց: Այստեղ պատահած դէպքերը, ճիշդը ըսելով, բոլորովին մասնաւոր հանգամանք մը ունին: Անշուշտ դժուարութիւն պիտի կրեմ, բայց ամբողջ կորովս, ամբողջ իմացականութիւնս պիտի գործածեմ: Կ'ուզեմ գտնել այս գարշելի ոճիրներուն թշուառական հեղինակը կամ հեղինակները:

— Ամենաթանկագին տեղեկութիւններ պիտի տամ ձեզի, ըսաւ Բօպին փութկոտութեամբ:

Փինքէրթըն ձեռքի շարժումով մը կեցուց զայն:

— Անօգուտ է, ըսաւ: Գործին բոլոր մանրամասնութիւնները գիտեմ: Ձեր կողմէ կեդրոնական վարչութեան ղրկուած մանրամասն տեղեկագիրը կարդացած եմ: Աւելցնելիք բան մը ունի՞ք:

— Ո՛չ: Ձեր կարդացածներէն զատ ուրիշ բան մը պիտի չկրնամ ըսել ձեզի: Բաց ինչո՞ւ միայն այսօր եկաք, Մր. Փինքէրթըն:

— Մինչեւ առջի օրը ուրիշ գործով մը զբաղեցայ եւ երէկ այս գործին պարապեցայ:

— Ի՛նչպէս, ըսաւ ոստիկանապետը, աչքերը խոշոր խոշոր բանալով: Կ'ըսէք թէ Նիւ Եօրքի մէջ Ինկլիլուտի գործով զբաղեցաք:

— Այո՛, եւ նոյն իսկ քանի մը մասնաւոր պարագաներ իմացայ, որոնք պիտի կրնան օգտակար ըլլալ ձեզի: Կր հաճի՞ք հիմա թոյլատրել զիս որ քանի մը հարցումներ ընեմ:

— Կ'ազաչեմ ըրէք:

— Սպաննոսած առաջին մարդը կը կոչուէր ձէքըպ Մարչալ եւ գործակատար Մր. ձէյմս Էնտըրին պետն էր: Երկրորդը կը կոչուէր Ուիլքըմ Սթիուարդ ու այդ գործակատարին հօրեղբայրն էր: Այս պարագան, — այսինքն թէ եմկու զոհերը սերտ յարաբերութիւն ունէին ձէյմս Էնտըրի հետ —, պէտք չէ ուշադրութենէ վրիպեցնել:

Բօպին շատ զարմացաւ այս տարօրինակ հետեւութեան վրայ:

— Աղէկ չեմ հասկնար, ըսաւ: Ձէյմս Էնտըր բնաւ չի կրնար սպանիչը, ո՛չ իսկ սպանչին մեղսակիցը նկատուիլ:

Փինքէրթըն ուսերը թօթուեց:

— Աղէկ գիտէք թէ, ըսաւ, վարպետ ոստիկան մը

պէտք չէ բնաւ գործի մը համար օտար նկատել մարդ մը, որ հեռուէն կամ մօտէն խառնուած է անոր:

— Ճիշտ է, խոստովանեցաւ ոստիկանապետը: Միայն թէ ձեր այդ ըսածը Մր. Էնտըրին համար չէ: Ոճիրին առտուն Մր. Մարչալի հետ պտոյտ կ'ընէր: Վրաս դէնք չունէր եւ վերքին քննութենէն դիտենք թէ գնտակը վերէն վար զարկած էր: Երկրորդ սպանութեան միջոցին, Էնտըր անկողինն էր, իր ուպասուէին վկայ է: Ասկէ զատ, իր եւ կայարանի պաշտօնեային յայտարարութիւնները ամէն կէտի մէջ իրարու համաձայն են: Գիտէք թէ պաշտօնեան ակնարկովը հետեւեցաւ տարաբախտ Ուիլքըմ Սթիուարդի, երբ անիկա կայարանէն կը հեռանար ու անոր վար իշնալը տեսաւ: Ան ալ, Էնտըրի պէս, լսեց հեռուէն մեկնող հրազէնի հարուածին չոր աղմուկը: Վերջապէս Մր. Էնտըր, իր հօրեղբոր մահը լսելով, բառին բուն նշանակութեամբ յուսահատական վիճակ մը ցոյց տուաւ:

Փինքէրթըն չկրցաւ խնդալը զսպել:

— Ատիկա մեծ բան մը չի նշանակեր, ըսաւ: Ես շատ տեսած եմ խորամտնի ոճրագործներ, որոնք հիսնալի կերպով կատակերգութիւն կը խաղային եւ ազնուագոյն զգացումներ, ամենախոր վիշտեր կը ձեւացնէին արկածներու առթիւ, զորս հոգեբնին անգամ պիտի չընէին եթէ իրենք չըլլային հեղինակները:

Բօպին գլուխը երեքցուց:

— Ներեցէք որ ձեզի համամիտ չըլլամ, Մր. Փինքէրթըն, ըսաւ, գոնէ մեզ զբաղեցնող գործին մէջ: Իմ կարծիքովս, ձեր ժամանակը կը կորսնցնէք եթէ Մր. Էնտըրով զբաղիք: Ես մասնաւոր կերպով կը ճանչնամ զայն: Քանի մը տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէ ձէքըպ Մարչալի գործարանին մէջ եւ ուղղամտութեան եւ հաւատարմութեան տիպար մըն է: Մարչալ անսահման վստահութիւն ունէր անոր վրայ եւ գործերուն վարչութիւնը անոր կը յանձնէր երբ երկարատեւ ճամբորդութիւններու ձեռնարկէր: Շատ բարձր թոշակ կը ստանայ: Մարչալ խիստ բարեացակամ էր անոր հանդէպ եւ ճշմարտապէս հրէշային պիտի ըլլար խորհիլ թէ Էնտըր կրնար իր բաթօնը սպաննելու գաղափարը ունենալ:

— Բայց ես բնաւ չեմ պնդեր թէ Էնտըր սպաննիչը կամ նոյնիսկ սպանեալին մեղսակիցն է, ըսաւ Փինքէրթըն: Մինչեւ հիմա չեմ գտած շարժառիթը, որ կրնար իր բաթ-
րօնը սպաննելու մղել զինք, բայց այդ շարժառիթը կրնայ գոյութիւն ունենալ:

— Կը վստահեցնեմ ձեզ, Մր. Փինքէրթըն, ըսաւ Բօպին, գրէթէ բարկացած, թէ այդ պարկեշտ մարդուն վրայ այդ կերպով խօսուելը ցաւ կը պատճառէ ինծի:

— Մենք հոս մեր պաշտօնը կատարելու վրայ ենք, Մր. Բօպին, ըսաւ գաղտնի ոստիկանը պաղօրէն: Հետեւաբար, պէտք է նկատի առնենք ամէն հնարաւորութիւն: Պահ մը հնթադրենք թէ գործակատարը յանցաւոր ըլլայ: Ո՞վ կ'ըսէ ձեզի թէ պատճառներ չունէր — անշուշտ գէշ պատճառներ — իր հօրեղբայր Ուիլեմը Սթիուարդի մահուան փափաքե-
լու համար:

Բօպին աչքերը խոշոր խոշոր կը բանար խելայեղ կերպով:

— Պատճառներ, մրմռաց: Ինչո՞ւ ուրեմն սպաննել պիտի տար այդ խեղճ ձերունին:

Գաղտնի ոստիկանը քիչ մը հեզնական ակնարկ մը ուղ-
ղեց անոր վրայ:

— Տեսէք, Մր. Բօպին, ըսաւ սխալ մը գործեցիք բնաւ նկատի չառնելով Մր. Էնտըրի և իր հօրեղբոր միջեւ գոյու-
թիւն ունեցող յարաբերութիւններուն հանգամանքը: Ես Նիւ Եօրքի մէջ պէտք եղած տեղեկութիւնները առի այս կէտին վրայ:

— Օ'հ, և ի՞նչ իմացաք, կ'աղաչեմ:

— Իմացայ թէ Մր. Ուիլեմը Սթիուարդ ինքնատիպ մէկն էր, խիստ հարուստ և թէ Մր. Շէյմս Էնտըր անոր մահուամբ միակ ժառանգորդը եղած է:

Բօպին նստած տեղէն վեր ցատկեց:

— Օ'հ, ահաւասիկ նոր բան մը, ըսաւ: Ատիկա ճիշտ ըլլալու է, քանի որ դուք կ'ըսէք: Բայց ո՞չ, երբեք պիտի չկրնամ հաւատալ այդ մարդուն յանցապարտութեանը:

— Ուրիշ բան մը դիտել պիտի տամ ձեզի, Մր. Բօ-
պին: Դուք ձեր տեղեկագրին մէջ գրած էք թէ Էնտըր միշտ լաւ յարաբերութեան մէջ գտնուած էր հօրեղբորը հետ, այն-
պէս չէ՞:

— Անշուշտ, այդպէս գրեցի: Նոյն ինքն Էնտըր հա-
ւատած է ինծի:

— Ի՞նչ ուրեմն, ի՞նչ պիտի ըսէք եթէ իմացնեմ ձեզի թէ Սթիուարդ տարիներէ ի վեր մահացու ատելութիւն մը կը սնուցանէր իր եղբորորդիին դէմ:

— Օ'հ, ո՞հ, պոռաց ոստիկանապետը, ատիկա կարելի՞ չէ: Եթէ իրարու հետ աւրուած էին, ինչո՞ւ Սթիուարդ ին-
կլիւուտ պիտի ճամբորդէր: Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ իր եղբորոր-
դիին այցելութիւն մը տալու գաղափարը ունենար եթէ զա-
նիկա թշնամի կը նկատէր:

— Ատիկա հաստատութեան կը կարօտի: Ես բնաւ վստահ չեմ թէ անիկա Էնտըրի այցելութիւն մը տալու ե-
կաւ: Ծերունիին վրայ զանուած թուղթերը խնամքով քննեցի՞ք:

— Բնականաբար:

— Նամակներ կամ ուրիշ թուղթեր չկային որ ինկըլ-
վուտ գալը բացատրէին:

— Ամենեւին:

— Պիտի խօստովանիք թէ առնուազն տարօրինակ է որ իր եղբորորդին տեսնելու փափաքող ձերունի պարոն մը այստեղ գայ առտուն կանուխ, ճիշդ այն ժամուն ուր այդ եղբորորդին անկողինն է և ուր բաւական լոյս է, որպէսզի մարդասպան մը կարենայ մեծ հեռաւորութենէ մը կրակ ընել: Ես իմ մասին համոզուած եմ թէ Մր. Սթիուարդ մասնաւոր պատճառով մը եկած է հոս, ու ատիկա չեմ կրնար խիստ կասկածելի չնկատել: Հիւս երկու դիակները քննող բժիշկը տեսնելու պիտի երթամ: Յետոյ մտադիր եմ երթալ ձէքը պ'արշալի այրիին քով:

Գաղտնի ոստիկանը տոքթուէն ուղեց եւ ստացաւ քանի մը ուրուագիծներ, զօրս անիկա, իբրեւ խղճամիտ բժիշկ, առած էր զօհերուն մարմինն մէջ գնդակներուն ունեցած ուղղութեան մասին:

— Տարօրինակ է, դիտել տուաւ գաղտնի ոստիկանը: Ձեր ուրուագիծներուն համեմատ, տոքթոր, գնդակները պէտք է որ բարձրէն նետուած ըլլան, և նոյն իսկ շատ բարձրէն, վասնզի մարմինն մէջ անոնց առած ուղղութիւնը շեղ է և հարուածները բաւական մեծ հեռաւորութենէ մը եկածի պէս լսուեցան:

— Ընչդ է, պատասխանեց բժիշկը: Մտաւ այդ խորհրդածութիւնը ըրի: Սակայն շրջականերուն մէջ չատ բարձր տեղեր չկան:

— Վստա՛: էք, հարցուց գաղտնի ոստիկանը: Կայարանէն դուրս ելած միջոցիս ուշադրութեամբ քննեցի այդ ոճիւրներուն դործուած տեղը և գտայ ո՛չ թէ մէկ, այլ երեք բարձունքներ, զորս աղէկ պիտի ըլլայ նկատի առնել քննութեան մէջ:

Բժիշկը, որ շատ կը հետաքրքրուէր այս աղետալի և խորհրդաւոր դործով, ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր գաղտնի ոստիկանին:

— Երեք բարձունքներ՝, հարցուց: Բայց ո՞ւր,

— Ճէքըպ Մարշալի դործարանին երեք ծխնելոյզները, պատասխանեց Փինքէրթըն:

— Լրջօրէն պիտի պնդէ՞ք թէ կրցած են զէնք պարպել այդ ծխնելոյզներէն մէկուն բարձունքէն:

— Ես ամենեւին չեմ պնդեր բանի մը վրայ, ըսաւ գաղտնի ոստիկանը ժպտելով: Բայց դուք, տօքթօր՝, դուք ալ չէք կրնար պնդել թէ բարձունքէն զէնք պարպած չեն, վասն զի այս բանը կարելի է: Դուք ալ ինծի չափ աղէկ գիտէք:

Բժիշկը թերահաւատութեան շարժում մը ըրաւ, առանց սակայն գաղտնի ոստիկանին ըսածը հերքել կարենալու: Փինքէրթըն պատշաճ չգտաւ աւելի ընդարձակ բացատրութիւններ տալու և բաժնուեցաւ անկէ, տարաբախտ արկին Մարշալի տունը երթալու համար:

Անմիջապէս այրին արցունքի հեղեղով մը ընդունեց զայն, երբ իմացաւ թէ գաղտնի ոստիկան էր և Նիւ Եօքքէն ղրկուած էր այս ահուկի սպանութիւններուն գաղտնիքը լուծելու համար:

— Օ՛հ, ըսաւ հեծկտալով, գտէ՛ք, երեւան հանեցէ՛ք իմ ամենասիրելի Ճէքըպս սպաննող թշուառականը: Ո՛չ հանգստութիւն և ո՛չ երջանկութիւն պիտի կրնամ՝ վայելել որչափ տոնն որ անպատիժ մնայ անիկա և ուրախութիւն զգայ իր գարշելի դործին համար:

— Կարծեմ թէ աղէկ ճամբու մէջ կը գտնուիմ զանիկա գտնելու համար, տիկին Մարշալ, ըսաւ գաղտնի ոստիկանը:

Եւ ասիկա անշուշտ սոսկալի անակնկալ մը պիտի ըլլայ ձեզի համար:

— Նոր վի՛շտ մը պիտի ըլլայ, հարցուց մտահոգ:

— Ո՛չ, ո՛չ, ընդհակառակը համոզուած եմ թէ զո՛ս պիտի ըլլաք գիտնալով որ թշուառականը իր արդար պատիժը գտած է:

— Ուրեմն պիտի փորձեմ աւելի հանդարտ ըլլալ, ըսաւ տիկին Մարշալ այտերուն վրայ հոսող արցունքները սրբելով:

— Ես եկած եմ հարցումներ ընելու համար ձեզի այն պտոյտին վրայ, զոր ձեր ամուսինը ըրաւ առտուն կանուխ և որ աղետալի պիտի ըլլար իրեն: Ի՞նչպէս եղաւ որ արշալոյսէն առաջ դուրս ելլելու գաղափարը ունեցաւ:

— Շատ անգամ այլանդակ գաղափարներ կ'ունենար: Մայրայեղ կերպով հոգ կը տանէր իր առողջութեանը և երիտասարդ ու զօրաւոր մնալու համար, ինչպէս կ'ըսէր ինք, ամէն տեսակ զօստխաղերու կը նուիրուէր տարիներէ ի վեր: Առտուան այդ պտոյտը, իր գաղափարով, նպատակ ունէր զինքը զօրացնելու, իր դնդերքը ճկնցնելու:

— Մեկնած աստեղը արթնո՞ւն էիք:

— Այո՛, անկողնէն ելած աստեղը արթնցուց և ցուրտ, մառախլապատ օդին դուրս ելլելու իր յիմարութեանը համար դիտողութիւններ ըրի իրեն: Բայց չկրցայ խօսք հասկցնել: Նորէն ելաւ գնաց, ըսելով ինծի թէ Մր. Էնտըր, իր դործակատարը, ամէն օր կը պտտէր այդպէս և իր քաջառողջութիւնը այս մարզանքին կը պարտէր:

— Ա՛հ, ա՛հ, կարելի է ուրեմն ընդունիլ թէ Մր. Էնտըր հրաւիրած էր ձեր ամուսինը որ առտուան այս պտոյտը կատարէ, այնպէս չէ՞:

— Շատ կարելի է, պատասխանեց ծերունի կինը: Եւ յետոյ, ամուսինիս բացատրութիւններէն կը հասկցուէր թէ առջի իրիկուն ծրագրած էր այս պտոյտը Մր. Էնտըրի հետ:

Նաթ Փինքէրթըն պէտք եղածը գիտէր: Գործակատարին այրիէն բաժնուեցաւ և Ճէյմս Էնտըրի տունը գնաց: Ճարտարօրէն հարցաքննեց սպասուհին և իմացաւ թէ գործակատարը առտուն կանուխ դուրս ելլելու սովորութիւն չունէր:

Իր կասկածները կը հաստատուէին:

Գաղտնի ոստիկանը հոնկէ գնաց ոստիկանութեան պաշտօնատունը: Բօպինի դրասենեակը մտած ատեն, հոն գտաւ սեւ մօրուքով, վայելուչ ձեւերով և խիստ մաքուր ու շիք հագուած պարոն մը:

— Եկա՞ք, Մր. Փինքէրթըն, ըսաւ ոստիկանապետը: Թոյլ տուէ՛ք որ ձեզ ներկայացնեմ Մր. Ճէյմս Էնտըրը, Ճէքըպ Մարշալի գործակատարը:

Գաղտնի ոստիկանը զայրալից ակնարկ մը ձգեց ոստիկանապետին վրայ: Այդ Բօպինը ապահովապէս տխմարին մէկն էր: Փինքէրթընի հետ իր տեսակցութենէն հասկցած ըլլալու էր թէ ընաւ պետք չէր Նիւ Եօքքի գաղտնի ոստիկանի մը ներկայութիւնը իմացնել Էնտըրի որ արդէն կ'ակածի տակ կը գտնուէր:

Ճէյմս Էնտըր բարեւեց Փինքէրթընը:

— Շատ ուրախ եմ ձեզ ճանչնալուս համար, ըսաւ բաւական պազարիւնութեամբ: Արդէն շատոնց կը ճանչնամ ձեզ: Ձեր յաջողութիւնները յաճախ օրուան խնդիր կ'ըլլան:

Դէմքին ո՛չ մէկ դնդերք կը շարժէր, բայց աչքերը տարօրինակ հուրով մը կը փայլէին: Յայտնի էր թէ ինքզինքը կը զսպէր:

Փինքէրթըն այնպէս ձեւացուց թէ չէր նշմարած Ճէյմս Էնտըրի երկնցուցած ձեռքը:

— Ներկայ պարագային մէջ յաջողութեան մը չեմ սպասեր, ըսաւ ա՛լ աւելի պաղ շեշտով մը: Գործը այնքան մուծ և խորհրդաւոր է որ կը սկսիմ տարակուսիլ...: Ձեր դժբախտ պետին և ձեր հօրեղբոր վրէժը հաւանաբար պիտի չլուծուի բնաւ:

— Ճիշդը ըսելով, շատ ցաւալի բան մը պիտի ըլլայ ատիկա, պատասխանեց Էնտըր թեթեւ հեգնութիւնով մը: Բայց երբ Նաթ Փինքէրթըն ինք կը խօսի այդպէս, ճիշդ ըլլալու է:

Գաղտնի ոստիկանը մեկնիլ ուղեց, բայց գործակատարը վար դրաւ զայն ու հարցուց:

— Հիմակ ի՞նչ ընելու միտք ունիք, Մր. Փինքէրթըն:

— Տակաւին ես ալ չեմ գիտեր: Նախ եւ առաջ պանդոկս պիտի դառնամ և թերեւս վաղը իսկ սեկնիմ հօսկէ:

— Ո՞ր պանդոկը իջած էք:

— «Վիլլ տը Լօնտըր» պանդոկը, պատասխանեց Փինքէրթըն չարամտօրէն ժպտելով:

Յետոյ մեկնեցաւ ոստիկանութեան պաշտօնատունէն և ըսած պանդոկը գնաց:

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ՄԸ

Եթէ փինքէրթըն չարամտօրէն ժպտած էր Էնտըրի պատախանած ատեն, պատճառը սա է որ կը կասկածէր թէ գործակատարը զօրաւոր պատճառ մը ունէր իրեն հարցնելու համար իր իջած պանդոկին անունը: Խիստ հաւանաբար, գիշերը չանցած, գաղտնի ոստիկանը յարձակում մը պիտի կրէր Ճէյմս Էնտըրի կամ անոր մեղսակցին կողմէ, այսինքն այն մարդուն, որ կրակ ըրած էր երկու ծերունիներուն վրայ:

Թէեւ ըսած էր թէ բան մը չէր սպասեր իր քննութենէն, բայց կը կարծէր թէ Ճէյմս Էնտըր չափ ուշիմ էր և այդ սուտը պիտի չկլլէր:

— Առաջուրնէ գիտցող մարդ մը երկու մարդ կ'արժէ, կ'ըսէր գաղտնի ոստիկանը ինքնիրեն: Աներկիւզ կ'սպասեմ այդ երկու ապիրաւներուն: Սակայն այս գիշեր պիտի չձերբակալեմ զանոնք, վասնզի տակաւին շօշափելի ապացոյցներ չունիմ անոնց յանցապատուութեանը մասին: Պէտք է որ փորձեմ խաբել զանոնք: Եթէ կարենամ հաւատացնել անոնց թէ սպաննած են զիս, յետոյ դիւրաւ նեղը պիտի խօթեմ զանոնք:

Վարդեալը սպասեց որ մուծը բոլորովին տիրէր և գործարանին աշխատութիւնը դադրէր: Յետոյ, իրիկուան ժամը 9ին միջոցները, պանդոկին ետեւի կողմի մեծ դռնէն դուրս ելաւ և Ճէքըպ Մարշալի գործարանը գնաց: Շէնքին բակը մտնելէ առաջ պարտաւորուեցաւ խիստ բարձր պատի մը վրայէն մազլցիլ: Բաւական ատեն պահուրտեցաւ մուծ անկիւն մը, ուրկէ կրնար անցած դարձածը դիտել: Այսպէս սպասեց մինչեւ որ մարդ չմնար այլեւս շէնքին մէջ,

Յօրեկին իմացած էր արդէն թէ գործարանին գիշերապահը ժամը 2էն ետք կը սկսէր իր կանոնաւոր պտոյտներուն: Հետեւապէս կրնար գործել առանց տեսնուելու: Նախ և առաջ ուղղուեցաւ դէպի երեք ծխնելոյղներուն ամէնէն բարձրը: Իր բանալիներուն շնորհիւ դիւրութեամբ բացաւ կաթոններուն սենեակը, ուրկէ կը բարձրանար այդ ծխնելոյղը: Նոյնքան դիւրութեամբ հասաւ անոր ստորոտը գրտ-

հուած երկաթեայ պղտիկ դրան առջեւ : Մտաւ ծուխի մեծ խողովակին մէջ և քանի մը վայրկեան ետք գոհունակութեան թեթեւ աղաղակ մը արձակեց :

Ծխնելոյղին տակը ծածկուած էր մուրի թանձր խաւով մը, որուն վրայ որոշապէս կը տեսնուէր հրացանի բունի մը դրոշմը :

Անմիջապէս դուրս ելաւ և հոնկէ ստուգեց թէ կարելի էր այդ ծխնելոյղին վերի կողմը իբր թաքստոց գործածել, մէկուն վրայ կրակ ընելու համար : Յետոյ զնաց կայարանին կողմը գտնուող ծխնելոյղը և հոն ալ միեւնոյն բանը հաստատեց : Մինչև խողովակին կատարը տանող երկաթեայ նեղ սանդուղէն ելաւ և եզերքին վրայէն վար ծռեցաւ : Իր ելեքտրական լապտերովը լուսաւորեց քարէ աշտարակին ներսի կողմը և մուրով ծածկուած եզերքին վրայ նշմարեց քանի մը մատներու խիստ որոշ նշանը :

Քննութեան այս սկզբնաւորութենէն զո՞հ մնալով, վար իջաւ, դուռները խնամքով գոցեց և իր պանդուկը դարձաւ :

— Ծուտով ձեր օձիքը պիտի բռնեմ, չարագործներ, քսաւ : Այդ ծխնելոյղներու բարձունքէն արձակած էք խորհրդաւոր զնդակները :

Դուրս ելած համբայէն մտաւ պանդուկը, ինքնիրեն ըսելով թէ չէնքին առաջակողմը անշուշտ հսկողութեան տակ էր : Նոյն այդ պատճառով, լոյսը վառ ձգած էր սենեակին մէջ, որուն դուռը գոցած և բանալին միատեղ առած էր : Կը խորհէր թէ ո՞րչափ ատեն որ լոյսը վառ մնար, ապիրատները պիտի չհամարձակէին իր սենեակը մտնել :

Դարձին, փութաց ամէն բան քննել սենեակին մէջ, բայց անսովոր բան մը չգտաւ : Կիսովին հանուեցաւ և անկողին մտաւ : Ժամը 11,30 էր երբ լոյսը մարեց : Սակայն սենեակը բոլորովին չմթնեց : Փողոցին լապտերները տարտամ լոյս մը կը զրկէին, որով կարելի էր առարկաները որոշել :

Վարպետը, վերմակին տակ, մէյ մէկ ատրճանակ բռնած էր իւրաքանչիւր ձեռքին մէջ : Կ'ուզէր որ ի հարկին կարենար ինքզինքը պաշտպանել : Եթէ ծխնելոյղին բարձունքէն երկու ձերուսները սպաննող չարագործը իր սենեակը դար, գաղտնի ոստիկանը առաջնակարգ նշանառուի մը հետ

գործ պիտի ունենար : Բայց հաւանական չէր որ մարդը իր զէնքը գործածէր պանդուկին մէջ : Աղմուկը պիտի մատնէր զինք և որովհետեւ Փինքէրթընի սենեակը երկրորդ յարկը կը գտնուէր, աւաղակը դժուարաւ պիտի կրնար խոյս տալ :

Փինքէրթըն կը կարծէր թէ անիկա ուրիշ զէնք մը պիտի գործածէր : Եթէ փորձէր դաշոյնով սպաննել զինք, գաղտնի ոստիկանը պիտի հարկադրուէր ձերքակալել զայն և ասիկա այնչափ պիտի խանգարէր Նաթ Փինքէրթընի ծրագիրները, որ հաստատապէս որոշած էր թողուլ որ փախչի :

Հեռաւոր եկեղեցիի մը զանգակատունը կէս զիշեր զարկաւ : Դաղտնի ոստիկանը պառկած էր, աչքերը խոշոր խոշոր բացած, ուշադրութեամբ մտիկ ընելով աղմուկներուն :

Խորունկ կերպով շուշ կ'առնէր, գրեթէ կը խորդար, կարծել տալու համար թէ կը քնանար կռուիները սեղմած այն պարագային համար, ուր մէկը դրան առջեւ լրտեսէր :

Առտուան ժամը մէկ : Կասկածելի ամենադոյզն աղմուկ մը չկար : Վերջապէս իր վախերը կրնային չիրականանալ : Սակայն ճիշդ այն պահուն, ուր Փինքէրթըն այս խորհրդածութիւնը կ'ընէր, իրեն անանկ եկաւ թէ դուռը թեթեւապէս կը կռնչէր :

— Վերջապէս, մըմուսց գաղտնի ոստիկանը :

Եւ սկսաւ խորդալ երգէտնի փողի մը պէս : Կարծես թէ մէկը աղաւառիկ մը (թավշան քիլիտի) կը մտցնէր փականքին մէջ և կը փորձէր բանալ :

Ասիկա հինգ վայրկեանի չափ տեւեց : Յետոյ փականքը տեղի տուաւ : Դուռը յամբօքէն և առանց ամենադոյզն աղմուկի դարձաւ իր ծխնիներուն վրայ ու սեւ գլուխ մը ներս սպրդեցաւ : Խոշոր թիւագոյն մօրուք կրող մարդ մը անկողին կողմը նայեցաւ :

Նաթ Փինքէրթըն աչքերը գոցած կ'երեւէր, բայց արտեւանունքին միջեւ բացուած աննշմարելի ձեղքուածքէ մը կրնար դիտել նորեկը : Եթէ հրացանի մը կամ ատրճանակի մը փողը տեսնէր, պիտի չվարանէր ձեռքը վերմակին տակէն դուրս հանել և ամէնէն առաջ կրակել :

Բայց մարդը զինուած չէր : Սենեակէն ներս մտնելէ Նաթ Փինքէրթըն

վերջ հանդարտօրէն գոցեց դուռը, վայրկեան մը կանգ առաւ և նորէն նայեցաւ անկողնին կողմը: Յետոյ քայլ առ քայլ յառաջացաւ մինչեւ անկողնին քով դրուած սեղանը: Ձեռքը բռնած էր կոնածեւ թուղթ մը որուն մէջ գտնուած նուրբ փոշիէն պտղունց մը առաւ ու սեղանին վրայ գտնուած ջուրի շիշին մէջ լեցուց յամրօրէն: Այս գործը տեսնելէ ետք քանի մը քայլ նահանջեց, սուտ քուն եղողին վրայ ակնարկ մը ձգեց և պատրաստուեցաւ սենեակէն մեկնելու:

Այն ատեն գաղտնի ոստիկանը հանճարեղ գաղափար մը ունեցաւ: Իրեն համար կարելի էր անմիջական կերպով հաւատացնել ոճրագործին թէ ինքզինքը նեղիչ ոստիկանի մը ձեռքէն ազատելու իր ծրագիրը յաջողած էր: Ձգտուեցաւ և աղմկալի կերպով յօրանջեց, որպէս թէ խորունկ քունէ մը կ'արթննար:

Չարագործը, վախնալով որ կը նշմարուի, անմիջապէս պահուրտեցաւ զգեստակալին ետեւ, որ սենեակին ծայրը դրուած էր:

Փինքէրթըն նորէն ձգտուեցաւ: Յետոյ նստաւ:

— Անիծեա՛լ տաքութիւն, ըսաւ: Այս վառարանները անտանելի են: Կոկորդա արէթի պէս չորցած է:

Անկողնէն ելաւ, սեղանին մօտեցաւ և շիշին ջուրէն լեցուց գաւաթին մէջ:

— Ա՛հ, ասիկա կը զովացնէ, ըսաւ գոհ սրտով մը: Շատ չեմ սիրեր դորտերու այս շամբանեան, բայց երբ ուրիշ բան չկայ, պէտք է ասով գոհանալ:

Գաւաթը շրթունքին տարաւ և երկար ումպերով խմել ձեւացուց: Իրականին մէջ ջուրը չապիկին և մօրթին միջեւ կը հոսեցնէր ա՛յնպիսի ճարտարութիւնով մը որ մարդասպանը անշուշտ չէր կրնար նշմարել:

Վայրկեան մը ետք, ձեռքը սիրտին տարաւ, երերաց և երեսի վրայ ինկաւ խուլ հեծեծանք մը արձակելով:

— Կայծա՛կ, մրմռաց: Ի՛նչ է աս: Զուրը թունաւորուած է: Կորսուած եմ:

Ինքնի մը քայլ առաւ դէպ ի գանդակին չուանը յետոյ ողբալի հեծեծանքներով, նորէն ինկաւ տախտակամածին վրայ, ուր գայարումներ ունեցաւ, որոնք անողորմ ժպիտ մը առաջ բերին մարդասպանին դէմքին վրայ: Կուրծքին

վրայ կը սեղմէր — որպէս զի չարագործը չկարենայ տեսնել իր լեցուն ատրճանակը, զոր պատրաստ կը պահէր այն պարագային համար, ուր նորեկը ուզէր դաշոյնի հարուածով մը աւարտել իր գործը:

Վերջապէս իր ջղաձգական շարժումները դադարեցան: Յետոյ կոնակի վրայ դարձաւ և վերջին անգամ խռպոտ ու խորունկ հառաչ մը արձակելէ ետք, անշարժ մնաց: Զգեստի դարանին ետեւ պահուած մարդը սկսաւ մեղմիւ խնդալ հեգնական շեշտով մը: Յետոյ թաքտոցէն դուրս ելաւ, գաղտնի ոստիկանին մօտեցաւ և ոտքի հարուած մը տուաւ անոր կողերուն:

— Է՛, ուրեմն, խորամանկ լրտես, ըսաւ յաղթականօրէն, վերջապէս վարպետդ գտար հէ՛: Այն որ Ֆրանց Մէսընի հետ չափուելու վտանգին կ'ենթարկէ ինքզինքը, առաջուրնէ յաղթուած է: Եթէ ասիկա դիտցած ըլլայիր, քու անպիտան մօրթդ չէիր վտանգեր: Մարդիկ քիչ մը պիտը գարմանան երբ վաղ առտու գտնեն Նիւ Եօքսքի մե՛ծ ոստիկանին դիակը: Ա՛հ, ա՛հ, ա՛հ: Եւ ձէյմս Էնտըր չատ գոհ պիտի ըլլայ: Խնդալդ փորդ մնաց, Նաթ Փինքէրթըն, Հարստանալ ուղող բարի մարդիկը ձանձրացնելդ վերջ գտաւ:

Ոտքովը առաջինէն աւելի զօրաւոր երկրորդ հարուած մը տուաւ գաղտնի ոստիկանին, որպէս թէ աւելի ապահով ըլլալու համար թէ մեռած էր: Փինքէրթըն շարժում մը չըրաւ: Այն ատեն մարդասպանը, իր ըրածէն գոհ, սկսաւ դարձեալ խնդալ և դուրս ելաւ ինչպէս եկած էր: Երբ դուռը դոցուեցաւ, Փինքէրթըն անմիջապէս ելաւ և բաձկոնը հագաւ: Գլխարկը դրաւ և պատրաստ գտնուեցաւ ճիշդ այն պահուն, ուր Ֆրանց Մէսըն իր ագռաւուկը կը դարձնէր փականքին մէջ:

Փինքէրթըն, որ բանալին ձեռքը բռնած էր, դէպի դուռը վաղեց ու բացաւ առանց ամենափոքր աղմուկի: Կէս բացուածքէն տեսաւ չարագործը, որ իւզով վառող քանի մը կանթեղներէ տարտամօրէն լուսաւորուած նրբանցքէն կ'անցնէր և սանդուղէն կ'իջնէր:

Գաղտնի ոստիկանը անոր հետեւեցաւ անշուշտ: Մէսըն մտքէն չէր անցընէր թէ իր ետեւէն կուգար այն մարդը, զոր սպաննած ըլլալ կը կարծէր:

Մարդասպանը առաջին յարկը հասաւ առանց մէկու մը հանդիպելու: Հոն, նրբանցքին մէկ պատուհանը բացաւ, որ բակին վրայ կը նայէր, սրունքը բանալով անցաւ յենարանէն և շանթարգելին խողովակին երկայնքն ի վար սահեցաւ իջաւ: Բակին շուրջը պատ մը կար, որուն ետեւ կողմնակի փողոց մը կը գտնուէր: Մէսըն, կապիկի մը ճկունութեամբ և գիւրաշարժութեամբ, մաղլցեցաւ այդ պատէն:

Բայց ճկունութեան և գիւրաշարժութեան մէջ Փինքէրթընի հաւասարող չկար: Ուստի քանի մը վայրկեանէն փողոցին մէջ հասաւ Մէսընի, որուն հետեւած էր պատուհանէն և շանթարգելին երկայնքէն:

Անգամ մը փողոց ելլելուն պէս, հետապնդումը տղու խաղ մըն էր այլեւս:

Չարագործը բաւական երկար շրջաններ ըրաւ և վերջապէս մտաւ այն փողոցը, ուր կը բնակէր Ճէյմս Էնտըր: Փինքէրթըն այդ փողոցը գիտէր արդէն:

Գործակատարը կը բնակէր վարձու տան մը առաջին յարկը: Դրան բանալին Մէսընի քով էր: Բացաւ որպէս թէ իր տունը եղած ըլլար, յետոյ գոցեց և Փինքէրթըն լսեց որ սանդուղէն կ'ելլէր: Վայրկեան մը ետք գաղտնի ոստիկանին ազուաւուկը իր պաշտօնը կատարած էր և Նաթ ոճրագործին հետեւէն վեր կ'ելլէր:

Նոյն առտուն իսկ արդէն այդ տունը եկած էր Ճէյմս Էնտըրի սպասուհին հարցաքննելու համար և բաւական ծանօթ ըլլալով յարկաբաժինին, գիտէր թէ ո՛ւր պիտի երթար: Ուստի մութ նախասենեակէն սպրդելով գնաց մինչեւ գործակատարին դրան առջեւ: Հոն խոհեմաբար ականջը դրաւ փականքին ծակին և երկու չարագործներուն խօսակցութենէն բառ մը իսկ չկորսնցուց:

— Բեզի կ'ըսեմ թէ, կը յայտարարէր Ֆրանց Մէսըն դժուարութեամբ, — վասնզի շունչը կտրած էր — , քեզի կ'ըսեմ թէ զանդուածի մը պէս ինկաւ: 2—3 անգամ փորձեց քիչ մը օդ առնել, տախտակամածին վրայ գալարուեցաւ կախաղան հանուածի մը պէս և յետոյ միա՞ս բարով: Վերջացա՛ծ էր: Ոտքի երկու բուռն հարուածներ տուի, որոնք կարող էին զինքը արթնցնել եթէ ըռլորովին մեռած

չըլլար: Բայց բնաւ չչարժեցու այլեւս: Վերջապէս ահա մեռաւ այդ ազտոտ լրտեսը:

— Հիանալի՛ է ատիկա, պատասխանեց Էնտըր զմայլանքով: Գիտե՞ս, այդ մարդուկը բուռն գարշանք մը կը պատճառէր ինծի: Վստահ եմ թէ ուշ կամ կանուխ ձերբակալել պիտի տար մեզ: Աղէկ աշխատեցար, Ֆրէնց, կը շնորհաւորեմ քեզ և երբ ժառանգութեանս տիրանամ, ճոխ կերպով պիտի վարձատրեմ քեզ, վստահ եղիր:

— Անշուշտ վստահ եմ, պատասխանեց Մէսըն: Արդէն խորհուրդ պիտի չտայի որ իմ քիթիս խնդաս...: Գիտես թէ իմ հրացանս ճիշդ նշան կ'առնէ և թէ հարուածս չի վրիպիր, նոյն իսկ մեծ հեռաւորութենէ մը:

— Նշմարեցի, ըսաւ Էնտըր Ղալին խնդուքով մը: Աղէկ միտքս ինկաւ, Ֆրէնց, տակաւին քեզի ընել տալիք բան մը ունիմ:

— Ի՞նչ է, ըսաւ մարդասպանը:

— Ահաւասիկ. — Այդ Փինքէրթընը շատ մը բաներ իմացաւ: Լաւ հետքի մը վրայ էր և կրնաս ինքզինքդ շնորհաւորել մեռած ըլլալուն համար: Այս առտու սպասուհիս հարցաքննեց և այդ տխմարը ըսաւ անոր թէ սովորութիւն չունէի ամէն առտու պտոյտ մը ընելու: Եւ յետոյ, իմացեր է նաև, չեմ դիտեր ի՞նչպէս, թէ աւրուած էի հօրեղբօս՝ Սթիուարդի հետ, որուն մահը կը հարստանէ զիս: Ես ասիկա քննիչ Բօպինի քանի մը ակնարկութիւններէն հասկցայ:

— Ի՞նչ աւանակ է այդ Բօպինը, պիտի պոռար Փինքէրթըն, որ տակաւին մտիկ կ'ընէր:

— Եւ յետոյ, հարցուց Մէսըն: Եթէ այդ լրտեսը շատ բան իմացաւ, ի՞նչ վնաս ունի քեզի, քանի որ մեռած է:

— Շատ վնաս ունի...: Ուրիշ մէկն ալ կայ, որ անհետանալու է:

Մէսըն չհասկնալ ձեւացուց:

— Ո՞վ է, հարցուց կոշտաբար:

— Բնիչ Բօպինն է...: Անիկա շատ բան գիտէ: Փինքէրթըն ամէն բան ըսաւ անոր և այդ լրտեսին տեղեկագիրներուն արդիւնքը կասկածի կենթարկէ զիս:

— Շատ աղէկ, ըսաւ Մէսըն շնական ծիծաղով մը: Այն ատեն անոր հաշիւն ալ պիտի կարգադրուի, ահա այսչափ...: Սովորական եղանակով, այնպէս չէ՞:

— Անշուշտ :

— Եւ ե՞րբ :

— Վաղը չէ միւս առտու : Ասիկա գործիդ կուգա՞յ : Պիտի երթամ արթնցնեմ Բօպինը և պիտի ըսեմ թէ նորէն լսեցի պայթուածի մը չոր և խուլ ազմուկը գործարանին չըջա-
կաներուն մէջ : Բնականաբար ինծի հետ պիտի գայ տեսնե-
լու համար թէ երրորդ ոճի՞ր մը գործուած է և պիտի չվա-
րանի : — Եւ մար է , բայց խաբեբայ չէ — , պիտի չվարանի
ընկերանալու ինծի մինչեւ այն տեղը , ուր ձէքըս Մար-
շալ վարնուեցաւ : Այն առտն , առաջին անգամուան պէս ,
ճերմակ թաշկինակս պիտի շարժեմ ու դուն ծխնելոյզիդ
բարձունքէն կրակ պիտի ընես :

— Հասկցայ , յայտարարեց Մէսըն : Իմ կայանս պիտի
գտնուիմ և զնդակս այդ մարդէն ալ պիտի ազատէ մեզ :

Փինքէրթըն լսեց որ թուղթեր կը ճմրթկէին սենեակին մէջ :

— Ա՛ւ , հաւաստիկ հաղար տուար ևս , ըսաւ ձէյմս
էնտըր : Գիտես որ բո՛ւն վարձատրութիւնը պիտի ստանաս
երբ ևս ժառանգութեանս տիրանամ :

— Շատ աղէկ , պապասխանեց Մէսըն : Հիմակ ես կ'եր-
թամ : Ուրեմն վաղը չէ միւս առտու , սովորական ժամուն :

— Հոն պիտի դանուիմ սա տխմարին հետ : Այնպէս ը-
րէ որ կողմնակի կրակ չընես : Կէ՛ :

— Աղէկ գիտես որ ատանկ բան չի պատահիր : Ի տե-
սութիւն : Աղէկ քուն մը՝ քաշէ , ձէյմս :

Նաթ Փինքէրթըն վար իջած էր արդէն երբ չարագործը
դուրս ելաւ էնտըրի սենեակէն : Վարը , բակին մէջ պահ-
ուրտեցաւ և թողուց որ Ֆրէնց Մէսըն փողոցին մէջ հեռա-
նայ : Յետոյ ազաւակուկովը բացաւ դուռը և իր օթէլը դար-
ձաւ : Կը կարծէր թէ կրնար այդ գիշերը խազադօրէն հանգ-
չիլ այլ ևս : Բայց ո՛ր և է նախզգուշութիւն զանց չըրաւ :
Դրանը առջեւ ծանր առարկայ մը դրաւ , որ պիտի իշնար
երբ փորձէին բանալ և որուն աղմկալից ձայնը պիտի ար-
թնցնէր զինք : Յետոյ բանալին երկու անգամ դարձուց
փականքին մէջ :

Բայց անշուշտ Մէսըն և էնտըր շատ հանգիստ էին և իր
մեռած ըլլալուն մասին ապահով էին , վասն զի կրցաւ մին-
չեւ առտու քնանալ առանց խանգարուելու : Ո՛չ ոք չփոր-
ձեց իր սենեակը մտնել :

ԾԽՆԵԼՈՅՁԻՆ ԲԱՐՁՈՒՆՔԷՆ

Փինքէրթըն առտուն կանուխ ելաւ , պանդոկապետը
կանչեց ու երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ այդ մար-
դուն հետ : Պանդոկապետը հաւանեցաւ ընել ինչ որ գաղտ-
նի ոստիկանը կը խնդրէր իրմէ : Անմիջապէս իր պաշտօն-
եաներէն մէկը զրկեց ոստիկանատուն , խնդրելու համար
քննիչ Բօպինէն որ անմիջապէս պանդոկ գայ : Բօպին գրէ-
թէ իսկոյն եկաւ և Փինքէրթըն անոր տեղեկացուց իր յղա-
ցած ծրագրին մանրամասնութիւնները :

Գաղտնի ոստիկանը նոյն առիթով չկրցաւ ամենախիստ
յանդիմանութիւններ չընել գործակատարին հանդէպ իր ցոյց
տուած անգաղտնապահութեանը համար : Բօպին , որ բաւա-
կան ամօթահար եղած էր , ներուածի քանի մը խօսքեր ըրաւ
և խոստացաւ ամէն կերպով համակերպիլ Փինքէրթընի հրա-
հանգներուն , վասն զի թէեւ անիկա իր բոլոր իմացածները
չէր հաղորդած իրեն , կը հասկնար վերջապէս թէ ձէյմս
էնտըր գլխաւոր յանցանքը ունէր այս գործին մէջ :

Նոյն օրուան առտուն , քաղաքին թերթերէն մէկը յա-
ւելուած մը հրատարակեց , որ գլխաւորապէս նուիրուած էր
հետեւեալ լուրին .

«Մեր քաղաքին լաւագոյն պանդոկներէն մէկուն մէջ
գտնուեցաւ դիակը վայելուչ կերպով հագուած պարօնի մը ,
որ , աճապարանքով կանչուած բժիշկներու կարծիքին հա-
մեմատ , թունաւորուելով մեռած էր : Անկողնին քովի սե-
ղանին վրայ դրուած չիշին ջուրը տարրալուծուելով հա-
տատուեցաւ թէ անիկա թոյնի բաւական մեծ քանակութիւն
մը կը պարունակէր : Մինչեւ հիմա դրապէս հաստատուած
մը կը պարունակէր : Ինչեւ հիմա դրապէս հաստատուած
չէ թէ գործուածը ոճի՞ր մը թէ անձնասպանութիւն մըն է ,
բայց հաւանական է որ այդ պարօնին մահը կամաւոր է ,
վասն զի իր բնական սենեակին դուռը բանալիով գոցուած
էր ու այդ բանալին իր գրպանը կը գտնուէր , այնպէս որ
դժուար է ընդունիլ թէ օտար անձեր կրցած ըլլան սենեա-
կը մտնել : Կը կարծուի թէ մեռեալը Նիւ Եօքքի գաղտնի
ոստիկան մըն է , բայց իշխանութիւնք հիմակուհիմա չեն
ուղեր անոր անունը տալ » :

Նաթ փինքէրթըն ինք խմբագրած էր այս ծանուցումը և իրիկուան թերթերէն խնդրած էր հրատարակել զայն։ Այս կերպով, կը խորհէր, ոճրագործները բոլորովին պիտի ապահովուէին և պիտի չվարանէին յաջորդ առաւելան համար իրենց պատրաստած ծրագիրը գործադրելու։

Գաղտնի ոստիկանը այդ օր պանդոկէն դուրս չելաւ։ Պատուհանն ալ չերեւցաւ և մինչ պահուրտած էր հաստ վարագոյրներուն ետեւ, նշմարեց սեւ մօրուքով մարդը, որ պանդոկին առջեւէն կ'անցնէր կը դառնար քանիցս։

Կէս օրէն ետք, գործակատար ձէյմս Էնտըր պանդոկին դրասենեակը երթալով ուղեց մեռեալը տեսնել։ Պանդոկապետը պատասխանեց թի ոստիկանութիւնը արդէն կնքած էր սենեակը, ուր կը հանգչէր տարաբախտ գաղտնի ոստիկանը և աւելցուց թէ նոյն իրիկունն իսկ Նիւ Եօրք պիտի փոխադրէին զայն։

Էնտըր, շատ գոհ մնալով, անմիջապէս հեռացաւ, բնաւ չկասկածելով թէ գարնուրելի ոստիկանը ողջ էր։

Փինքէրթըն ամբողջ օրը իրեն հետ անցընող քննիչ Ռօպինէն իմացաւ թէ Ֆրէնց Մէսըն, սեւ մօրուքով մարդը, Մարչալի գործարանին գիշերապահն էր։ Հետեւապէս դժուարութիւն չուներ առաւել կանուխ գտնուիլ այն տեղը, ուրկէ մեկնած էին հրազէնի հարուածները։

Փինքէրթըն ոստիկանապետին բան մը ըսած չէր այն մահափորձին վրայ, զոր երկու չարագործները դաւադրած էին իրեն դէմ։ Կը վախնար որ Ռօպին ինքզինքը կը մատնէր աննկատ խորհրդածութիւնով մը կամ չուզելով հետեւիլ Էնտըրի, երբ անիկա յաջորդ առաւել գար գինքը տանելու համար։

Անշուշտ աւելի աղէկ էր որ քննիչը բնաւ չգիտնար թէ ինչ պիտի պատահէր։ Նոյնպէս մասնաւոր գիտումով էր որ Փինքէրթըն վար դրած էր զայն իր քովը։ Չէր ուզէր որ ձէյմս Էնտըր առիթ ունենար անոր հետ տեսակցելու։

Օրը անցաւ այսպէս գաղտնի ոստիկանին համար խիստ դանդաղ կերպով, որ իր անշարժ մնալուն համար բաւական որոնեղած էր։ Մութը կոխելուն պէս, քննիչը իր դրասենեակը գնաց, յետոյ տուն դառնալով անկողին մտաւ, բնաւ մտքէ չանցընելով թէ յաջորդ օրը արշալոյսէն առաջ պիտի արթննար։

Գալով ֓ինքէրթընի, անիկա քանի մը ժամ քնացաւ պանդոկին մէջ։

Երբ լսեց որ ժամը 1 կը զարնէր, ելաւ և ձէքը պ Մարչալի գործարանը գնաց։ Պատէն մագլցեցաւ, ինչպէս ըրած էր առաջին անգամ մը ու պահուրտեցաւ բակին մէջ։ Հարկ էր որ ծայրայեղ խոհեմութիւն ցոյց տար, վասնզի գիտէր թէ Ֆրէնց Մէսըն երբեմն պտոյտներ կ'ընէր գործարանին զանազան տեղերը։

Եւ արդէն քանիցս նշմարեց զայն և դիտեց որ գիշերապահի իր խցիկին մէջ գաղտնի դարանէ մը կ'առնէր վինչէսթըրի գեղեցիկ հրացան մը։

Գաղտնի ոստիկանը, որ դուրսը, խցիկին պատուհանին մօտ կեցած էր, կրնար ներսը տեսնել խիստ որոշ կերպով։ Հաստատեց թէ չարագործը երկու գնդակ հրացանին և քանի մը գնդակներ ալ դրպանին մէջ կը դնէր։

Յետոյ գիշերապահը հրացանը տեղը դրաւ, լապտերը առաւ և նոր պտոյտի մը սկսաւ։ Հազիւ թէ մեկնած էր, Փինքէրթըն փութաց խցիկէն ներս մտնել։ Մէսըն, որ վրստահ էր թէ բանէ մը վախնալու պատճառ չուներ, դուռը բաց ձգած էր և գաղտնի ոստիկանը շուտով ինքզինքը գտաւ դարանին առջեւ։ Ճարտարօրէն պատրաստուած իր ազաւուկներուն միջոցաւ մէկ հարուածով բացաւ զայն, գաղտնի խորշը գտաւ, հրացանը առաւ և գնդակները հանեց։ Յետոյ հրացանը տեղը դրաւ, դարանը դոցեց և աճապարանքով հեռացաւ։

Առաւել ժամը 4 ին միջոցները, Ֆրանց Մէսըն իր խցիկը եկաւ հրացանը առնելու համար։ Յետոյ փութով գնաց առաջին ծխնելոյզին մօտ, զոր Փինքէրթըն քննած էր ամէնէն առաջ։

Գաղտնի ոստիկանը խիստ մօտէն կը հետեւէր անոր։ Տեսաւ որ անիկա կաթսաներու սենեակը ու, հոնկէ ծխնելոյզին մէջ մտաւ երկաթեայ փոքր դուռնէն։ Հրացանը ուսընդանութ առած էր և ներքին սանդուղէն վեր ելաւ կամաց կամաց։

Փինքէրթըն ծխնելոյզին մէջ հետեւեցաւ անոր և երբ Մէսըն, ամէնէն վերը հասնելով խոհեմաբար գլուխը ծռեց արտաքին եղբրքին վրայէն, գաղտնի ոստիկանը անկէ քանի մը աստիճան վար կը գտնուէր։

— Ահա կուգա՛յ Մր. Բօպինը, մըմռաց սծրագործը: Հիմա կրնաս գալ. գնդակներս պատրաստ են և ձեռքէս պիտի չփախցնեմ քեզ:

Հրացանը եղերքին վրայ կրթնցուց, բացաւ և փողը քննեց:

— Կայծա՛կ, պոռաց յանկարծ. դնդակները ո՞վ հաներ է:

— Ե՛ս, պատասխանեց խորունկ ձայն մը, որ ծխնելոյ-դէն կուգար, իր շատ մօտէն:

Սարսափի առաջին վայրկեանին մէջ, ապիրատը մինչեւ վերջին աստիճանը ելաւ և ծխնելոյդին եղերքին վրայ կեցաւ: Գաղտնի ոստիկանը բոպէի մը մէջ անոր ետեւէն հասած և կռկորդէն բռնած էր:

Մէսըն, սարսափէն ջլատուած, անդունդին վերեւ նըստած էր: Հրացանը ինկաւ դողդղացող ձեռքերէն և օոսկալի աղմուկով մը գնաց ոստոստեց կաթսաներու սենեակին տանիքին վրայ:

Սեղմուած կողորդին խորէն հառաչանք մը ելաւ: Տարապայման կերպով բացուած իր աչքերը չէր հեռացներ այդ մարդէն, զոր մեռած կը համարէր և կարծեն թէ գերեզմանէն դուրս ելած էր իր ոճիրները պատժելու համար:

Այսու հանդերձ պաղարիւնութիւնը վերստացաւ քիչ մը և դիմադրելու համար յուսահատական ճիգ մը րրաւ: Բայց լախտը, զոր գաղտնի ոստիկանը պատրաստ բռնած էր ձախ ձեռքին մէջ, անոր քունքերուն վրայ իջաւ և գլխակցութիւնը կորսնցնել տուաւ:

Փինքէրթըն հեռուն նայելով, տեսաւ որ ոստիկանական քննիչ Բօպին և գործակատար Էնտըր կը գտնուէին ճիշդ այն տեղը, ուր ձէքըպ Մարշալ սպաննուած էր:

Այն ատեն խողովակին մէջ անհետացաւ իր կալանաւորին հետ:

Կը մնար կատարել դժուարին գործ մը, — նուազած թշուառականը կռնակը առնելով երկաթեայ նեղ սանդուղէն իջնել: Իր Հերքիւլեան ոյժին և իր աննուաճ կորովին չնորհիւ հինգ վայրկեանէն կրցաւ առանց արկածի գետին դնել իր ծանր բեռը: Փութաց աւազակին ոտքերն ու ձեռքերը կապել: Յետոյ, բակին բանլիքը առնելով անոր գլուխէն, քանի մը անգամ սուլեց և ոստիկաններ կանչեց, որոնց յանձնեց իր կալանաւորը:

Յորէնց Մէսըն դիտակցութիւնը վերստացած էր և դիւախարի մը պէս կ'ոռնար: Փինքէրթըն այլ ևս հոգ չըրաւ զայն, ու մինչ ոստիկանները բանտ կը տանէին մարդասպանը, ինք փութաց ձերբակալի գործակատար ձէյմա Էնտըրը:

Աւտուէն, իր դրան զարնուած ուժգին հարուածներ ընդոստ արթնցուցած էին քննիչ Բօպինը: Երբ կինը եկաւ ըսաւ իրեն թէ ձէյմա Էնտըր կը խնդրէր անմիջապէս տեսնել զինք, գլուխը պատուհանէն դուրս հանեց ու պոռաց, քունը գլուխը ըլլալով տակաւին:

— Ի՞նչ կայ: Կ'ենթադրեմ թէ նոր ոճիր մը չէ գործուած:

— Ընդհակառակը, կը վախճամ որ ոճիր մը գործուած ըլլայ, պատասխանեց գործակատարը: Մր. Մարշալի սպանութեան օրը իմացածիս նման հրազէնի երկու հարուածներու ձայնը լսեցի: Եկայ աղաչելու ձեզի որ ընկերանաք ինծի և տեսնէք թէ ի՞նչ պատահած է:

Ոստիկանութեան պետը տպաւորուեցաւ ձէյմա Էնտըրի անձկալից շեշտէն և յուզումէն:

— Եկէ՛ք, եկէ՛ք, կը կրկնէր: Ժամանակ չկորսնցնե՛ք:

— Եկայ, պատասխանեց Բօպին, որ սենեակը քաշուեցաւ, հապճեպով հագուեցաւ և Էնտըրի քով գնաց:

— Կարծեմ թէ աղէկ պիտի ընենք եթէ ձէքըպ Մարշալ ինկած տեղը երթանք, ըսաւ գործակատարը:

Այդ ուղղութեամբ վազեցին: Էնտըր ենթադրութիւններ կ'ընէր, մինչ Բօպին ջղայնոտ, տենդային սարսուռի մը ենթարկուած, խօսելու ոյժ չուներ:

Սըշալոյսը ծագելու վրայ էր: Փողոցներուն մէջ մարդմարդասանք չկար: Բոլոր տուները գոց էին: Քանի մը վաղայարոյց կամ յապաղած և խիստ արագ գացող անցորդներու քայլերը միայն կը հնչէին լռութեան մէջ:

Տասը վայրկեան ետք հասան աղետալի վայրը: Էնտըր հեզնական դէմքով մը և կողմնակի կերպով կը նայէր քննիչ Բօպինի:

— Քիչ մը ետքը այլ եւս հոգ պիտի չպատճառէ ինծի այս մարդը, կ'ըսէր ինքնիրեն:

Յանկարծ կեցաւ ճիշդ այն տեղը, ուր ինկած էր տա-
րաբախտ Մարշալ:

— Հոս է որ սպաննուեցաւ տարաբախտ բաթոնս, ը-
սաւ: Ո՛ւր կրնայ ըլլալ այս խորհրդաւոր սպանութեան նոր
գործը:

Խօսելով մէկտեղ, ինտըր գրպանէն թաշկինակը հանած
էր և զգեստին փոշիները կ'առնէր յայտնի կերպով: Բայց ի
զուր սպասեց հրազէնի հարուածին:

— Աւելի հեռուն երթանք, ըսաւ ոստիկանապետը:
Ինչպէս կը տեսնէք, հոս բան մը չկայ:

Գործակատարը կը շարունակէր իր թաշկինակը երե-
ցընել: Սկսաւ ծխնելոյզին կողմը նայիլ և քիթին տակէն
բան մը մրմռաց: Բօպինի այնպէս եկաւ թէ հայհոյութիւն
մը լսեց:

— Սպասեցէք տակաւին, Մր. Բօպին, ըսաւ խաղոտ
ձայնով մը:

Եւ ակնարկը դարձեալ ծխնելոյզին ուղղուեցաւ այն-
պիսի պնդումով մը որ քննիչը հետաքրքրուելով, վերջա-
պէս ըսաւ.

— Վերը, օդին մէջ ի՞նչ կը փնտռէք...: Եկէք, յառա-
ջանանք: Աւելի հեռուն երթանք: Պէտք է գտնենք այն
մարդը, որուն վրայ զէնք պարպուած էր, քանի որ պայ-
թուծի ձայն առիք:

Ինտըր պահ մը խորհրդածեց, յետոյ քննիչին հետեւե-
ցաւ, որ արդէն քանի մը քայլ յառաջացած էր:

Գործակատարը պահ մը ետք դարձեալ կեցաւ:

— Կարելի՞ բան չէ, պոռաց: Ես ակաջովս լռեցի...:
Ետ դարձէք, Մր. Բօպին:

— Բայց վերջապէս, ըսաւ ոստիկանապետը կասկածե-
լով, չեմ հասկնար թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէք...: Ինչո՞ւ այդ
տեղը դառնանք: Արդեօք պատահաբար ինծի դէմ բանի մը
ձեռնարկելու միտք ունիք: Ծիշդը ըսելով, ձեր ընթացքը
չառ կասկածելի կ'երեւայ ինծի:

Ճէյմս ինտըր ջղային քրքիջ մը արձակեց:

— Ի՞նչպէս կը համարձակիք այդ բանը ըսելու ինծի,
պոռաց: Աւելի հեռուն երթանք, քանի որ այնպէս կ'ու-
զէք: Վերջապէս ինծի համար ամենքը մէկ է:

Զայնը վեհերոտ ու վարանոտ չեղտ մը կ'առնէր: Քննի-
չը զարմանքով նայեցաւ անոր:

— Ի՞նչ ունիք, հարցուց:

— Աւելի հեռուն երթանք, կակաղեց Ճէյմս ինտըր:

Քննիչին թեւէն բռնեց ու քաշեց տարաւ: Բօպին, որ
մտահոգ էր, աչքէ չէր հեռացներ զայն և կը զգար որ իր
մէջ կը զօրանար կ'ամրապնդուէր սա համոզումը թէ սոս-
կալի վտանգ մը կը սպառնար իրեն: Նեղ փողոց մը մտան
և անկիւնը համնելով, լայն փողոց մը ելան, որ քաղաքին
գլխաւոր ճամբաներէն մէկն էր:

— Այս պարոնները ո՛ւր կ'երթան այսքան արագ, ը-
սաւ ուժգին ձայն մը իրենց ետեւէն:

Ինտըր ստրսուաց և քիչ մնաց որ իյնար: Ետին դար-
ձաւ սեւեռուն աչքերով և փրփրած շրթունքով: Դէմքը
մեռելի մը պէս տոգոււնած էր:

— Նաթ... Փինքէրթըն...

Զկրցաւ աւելի բան մը ըսել:

Գաղտնի ոտիկանը հանդարտօրէն մօտեցաւ և իր ծանր
ձեռքը դրաւ ինտըրի ուսին վրայ: Ոճրագործը սարսափէն
կը դողար քրուքներուն վրայ:

— Այո՛, Նաթ Փինքէրթընն է, ըսաւ: Ասիկա անհա-
ճոյ անակնկալ մըն է, այնպէս չէ: Դուք կարծեցիք թէ ձեր
Մէսըն ընկերը յաջողած էր թունաւորել զիս և թէ հիմա
գաղտնի ոստիկաններու դժոխքին մէջ կը գտնուէի: Բայց
մեծապէս խաբուած էք: Այն գեղեցիկ թռչունը որսացի
գործարանին ծխնելոյզին կատարին վրայ, երբ կը պատրաս-
տուէր ձեր օձիքը ազատել նաեւ Մր. Բօպինէն և հիմա
բանտին չորս պատերուն մէջ կը գտնուի: Գալով ձեզի, կը
ձերբակալեմ ձեզ, թշուառական վատ:

Խօսելով մէկտեղ, զրպանէն հանած էր պողպատեայ ձեռ-
նակալը և Ճէյմս ինտըրի դաստակներուն կ'անցընէր: Գոր-
ծակատարը իրեն կը նայէր ապուշ կտրած, որպէս թէ չէր
կրնար հասկնալ որ անիկա ի՞նչպէս կ'ապրէր տակաւին:

— Եթէ գիտնայի... մրմռաց վերջապէս:

Փինքէրթըն սկսաւ խնդալ, թշուառականին օձիքէն
բռնեց և պարտաւորեց զայն իր առջեւէն քալել:

— Կրնաք ինքզինքնիդ չնորհաւորել, Մր. Բօպին, ըսաւ

ոստիկանապետին: Այսօր կարգը ձերն էր և այս թշուառ-
կանը առտուն շատ կանուխ ձեզ արթնցուցած էր, որպէսզի
ձեր մարմինն մէջ ընդունել տայ սա ծխնելոյզին բարձուն-
քէն արձակուած գնդակ մը...: Վերջապէս վտանգը անցաւ:
Այս դարչելի չարագործները մեր ձեռքն են: Այլ եւս մարդ
պիտի չսպաննեն:

Քննիչ Րօպին չպատասխանեց, բայց աչքերը ճարտա-
սանօրէն կ'արտայայտէին իր սրտին զգացումները: Այդ օրէն
սկսեալ, Փինքէրթըն անկէ աւելի եռանդուն և աւելի անձ-
նուէր հիացող մը չունեցաւ:

Ճէյմս Էնտըր բանտ տարուեցաւ և երբ իր դատը եղեւ-
նադատ ատենանին առջեւ եկաւ, որոշեց կատարեալ խոռ-
տովանութիւններ ընել:

Նախորդ երկու տարիներուն միջոցին, գործակատարը
բազմաթիւ զեղծումներ գործած էր: Իւրացուցած դրամին-
բուն գումարը աւելի քան 50,000 տոլարի կը հասնէր ի
վնաս Մարշալի: Առտու մը, գործարանատէրը որ ան-
կանոնութիւններ ու տոմարներուն մէջ չարձանագրուած
գումարներ երեւան հանեց, բայց չէր կրնար գիտնալ թէ
զեղծարարը ո՞վ էր, յայտարարեց թէ մասնագէտ հաշուա-
կալի մը կոչում պիտի ընէր կացութիւնը հիմնովին քննե-
լու համար:

Էնտըր տեսաւ որ պիտի բռնուի, վասն զի իր գողցած
դրամները սնտուկին դարձնելու կարողութեան մէջ չէր
գտնուեր: Այն ատեն էր որ գաղափարը ունեցաւ սպաննե-
լու հօրեղբայրը՝ Ուիլիւմ Սթիուարթ, գողցած դրամները
հատուցանելու համար այն դրամէն, որ իրեն պիտի մնար
ծերունիին մահուամբ, անոր միակ ժառանգորդը ըլլալուն
համար:

Հիմակուհիմա փորձեց համոզել Մարշալը, որ մասնագէտ
մը բերել չտայ կամ գոնէ հաշուեքննութիւնը յետաձգէ:

Բայց ձէքը պ Մարշալ յամառ մէկն էր: Միտքը դրածէն
չեղիլ չէր ուզեր: Այն ատեն գործակատարը յուսահատական
նամակ մը գրեց իր հօրեղբորը, անոր օգնութիւնը խնդրելով
և յայտարարելով թէ մերժումի պարագային ուրիշ միջոց
չունէր բայց եթէ ուղեղը պայթեցնել: Եւ յետոյ, զգուշա-
ցաւ անոր ըսելէ թէ զեղծումներ գործած էր: Միայն խօսքը

կ'ընէր խոշոր գումարի մը, որուն պէտք ունէր բացար-
ձակապէս:

Պոսթընէն ո՛ր և է պատասխան չստացաւ և սակայն ա-
զետալի օրը, մասնագէտ—հաշուաւիկին հասնելու օրը կը
մօտենար:

Էնտըր խելքը կորսնցուց: Յարաբերութեան մտաւ գոր-
ծարանին զիչերապահ Ֆրէնց Մէսընի հետ: Եւ արդէն երկաթ
ատենէ ի վեր կը ձանձնար դայն, երիտառարգութեանը ատեն
վարած ըլլալով խիստ յուզումնալից և ամէն տեսակ խոր-
դախութիւններով ու զեղծումներով խառնուած կեանք մը,
և այն ատեն յաճախ հանդիպած ըլլալով Մէսընի, որ վա-
ղմի չարագործ մըն էր:

Ի՛նք էր որ ձէքը պ Մարշալի քով պաշտօնի դրած էր
դայն իբրեւ զիչերուան հսկող, երբ անիկա օր մը ներկա-
յացած եւ աշխատութիւն ուղած էր:

Անել կացութեան մը մատնուած ըլլալով, իր նախկին
ընկերոջմէն խնդրեց օգնութեան հասնիլ իրեն: Ֆրէնց ա-
ռաջնակարգ նշանաձիգ մըն էր: Ատենօք գաղտնաբերութիւն և
մաքսանենգութիւն ըրած էր և իր հրազէնի հարուածը նոյն-
քան անվրէպ էր մեծ հեռաւորութենէ մը որքան մօտէն:
Իր սպանութիւնները ծխնելոյզին բարձունքէն գործելու
գաղափարը ունեցաւ: Կը կարծէր թէ այս կերպով բնաւ
երեւան պիտի չելլէր, որովհետեւ ո՛չ ոք կրնար մտքէ ան-
ցընել թէ այդքան անհեթեթ և այդքան վտանգաւոր տեղ
մը կ'ընտրուի հրազէն պարպելու համար:

Ինչպէս տեսանք, քիչ մնաց որ իրաւունք ունենար:

Էնտըր օգտուելով Մր. Մարշալի մշտական հոգածու-
թենէն՝ իր առողջութեան մասին, մղած էր դայն առաւօտ-
եան պտոյտներ ընել իրեն հետ և Մէսընի ձեռքով սպան-
նել տուած էր ծերունին, արդէն պատմուած պարագանե-
րու մէջ:

Այս առաջին ոճիրէն քանի մը օր ետքը նամակ մը կը
ստանար Պոսթընցի իր հօրեղբայրէն, որ կը ծանուցանէր իր
մօտալուստ ժամանումը ինկլվուտ: Իր առաջին ոճիրին յա-
ջողութենէն համարձակութիւն առած, իսկոյն որոշեց մի-
լիսնատէրն ալ սպաննել, անոր հարստութիւնը ժառանգելու
համար: Գրեց Ուիլիւմ Սթիուարթի որ առտուան կառա-

խումբով զայ եթէ կ'ուզէ ճիշդ ժամանակին հասնիլ իր կեանքը փրկելու համար: Հօրեղբայրը հաւանեցաւ այս փափաքին և իր գլխովը վճարեց իր անարժան եղբորորդիին հանդէպ ցոյց տուած յօժարամտութիւնը:

Յրէնց Մէսըն և Ճէյմս էնտըր Նաթ փինքըրթընի շնորհիւ ճանչցուած ըլլալով իբրեւ հեղինակները այն ոճերներուն, որոնց պատմութիւնը ըրինք, մահուան դատապարտուեցան և վճիռը գործադրուեցաւ: Արդարութիւնը այսպէս կը պահանջէր:

Վ Ե Ր Ջ

ՅԱԶՈՐԴ ԹՈՒՈՎ

ԿՆՈՋ ՎՐԷԺԸ

910

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007238 18

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007237 17

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007236 16

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007235 15

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007241 21

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007240 20

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007239 19

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007234 14

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007233 13

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007232 12

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007231 11

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007230 10

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007229 9

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007228 8

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007227 7

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007226 6

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007225 5

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007224 4

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007223 3

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007017 2

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0933053 1

